Србобран излази: средом, петком и недельом.

Предплату примаю све ц. и кр. поште, познати скупитељи и уредничство (грчка улица, у кући брой 1491).

Рукописи невраћаю се натраг.

СРБОБРАН

Предплатне цене: на три месеца 2 ф. 50 н.; на по године 5 фор.; на годину 10 фор. а. вр.

За огласе плаћа се за оно место, кое један ред из петита заузима, за сваки пут по 5 новчића, и сваки пут по 30 новч. штемпларине.

Год. IV. У Новом Саду у четвртак 16. юлия 1864. Брой 6.

Нови Сад 15. юлия.

Избори посланика народних свршише се, и они ових дана долазе у Карловце, да сврше дело, на кое су позвани.

На основу свршених избора могло би се іошт сад основано казати, да ће смисленост и разборитост на сабору мах отети, а уедно обшта се желя изразити, да нам е црквенонародни сабор од преке нужде, и да сав народ на њега, као озебао на сунце изгледа.

Овом изгледу сваки се патриота искрено мора радовати; ер народ српски може само смисленошћу и разборитошћу, и уграницама законитости до обштекористне свое намере доћи. Ер сама одважност без разборитости и у другим околностима редко до цели доводи, а найманђ у овим, у коима се народ српски данас налази.

Што неки наводе, да Романи желе *свога* митрополита имати, и да потоме романски посланици не ће се упуштати у избор *српског* митрополита, докле се црквено одношенђ између нас и Романа не уреди, кое се само на *црквенонародном* сабору може учинити, на то имамо приметити, да су разлози, кои се ту наводе, посве неосновани, и то

1., Што избор овай митрополита бива по *декларашории*, и по томе има *сва у Австрии православна црква* у избору том участвовати.

2., Што избор овай митрополита (не само *српског*, него у смислу декларатории и *влашког* народа у Аустрии) Романима не одузима права *доцние*, кад се црквено одношенђ између нас и њих уреди, себи свога митрополита изабрати.

3., Што су и сами интелигентни Романи сматрали ствар ову с нашег у првой и другой точки изложеног погледа и у предходним своим састанцима, пошто су найпре све добро измерили, найпослђ решили се: да у избору митрополита учествую.

Ер да су Романи мислили, да ће садашњи избор митрополита будућем избору њиховог митрополита на путу бити, они не би ни посланике на овай сабор слали; нити би епископ Шагуна и Хакман овамо долавили. Али почем се црквено одношенђ наше и Романа законито само на нашем православном синоду и на народном сабору може решити, зато и они на основу декларатории, коя е іошт у пуной важности, долазе у Карловце, да у синоду при претресаню и сачиняваню програма тог преважног и по нас и по њих црквеног одношеня присуствую. Да ће у том синоду од стране Романа цвет њихове интелигенции и од грађанског реда заступлен бити, може се видити из избора посланичких у Темишвару учинених.

При садашнем конгресу ние Романима било битно питанђ: избор митрополита; него: да се реши ово црквено одношенђ у административном погледу, и *кое дицезе* са *принадлежећим монасширима*, да се од наше патрияршие одцепе и *подпадну под будућег романског митрополита*, као собственост романског народа?

Ово е питанђ по наш црквено просветни живот од непрегледног замашая.

И ми смо у начелу за то, да се Романи у црквеной администрации од нас одцепе; али никад и нипошто не можемо и не смемо допустити, да то буде на нашу моралну и материялну штету; ми никад не ћемо допустити, да за любав измешаних народности наше историйско право крвлю стечено, несмислено другом покланямо, и да *темишварска* и *вршачка дицеза* са *српским манасширима и* српском муком подигнутим и украшеним црквама *под романског митрополита доће*, зато, што у њима данас има велики брой Романа, као што романске патриоте наговешћаваю.

Ово е главно питанђ, кое ће се на предстоећем синоду претресати; оно треба іошт сад да е озбиљна студия не само наших архиерея, него свию, кои су позвани, да то битно питанђ решаваю.

Тек кад се ово питанђ реши имамо изгледа, да ће нам се канонски придружити далматинска дицеза и чистим *српским* елементом довољно накнадити штету, кою би можебити црква и наша народност изступом Романа имала.

Ми се тврдо надамо да ће поедини чланови синода свестно и на корист цркве и народности свое ово преважно питанђ умети претресати и програм такав начинити, кои ће обадве стране еднако задовољити, и користи обадве стране еднако пред очима имати.

Главни народни сабор суд ће свой изреči, есу ли они своме позиву одговорили, или не.

Бечка конференция.

Више готово него сама ствар о коіой ће се договори држати, занима многе листове долазак Бизмарка „у персони“ на конференцию, ком се едино сва слава и заслуга приписати има, што савезна немачка оружја данску гордост сломише. *Његово е дело* — и то изключиво његово, да се Аустрия и Пруска споразумеше, да заедничке кораке чине. Он е рад да му се не само припозна да е почетник тога похвалног изхода за савезничке войске, него хоће и да славу довршителя започете распре у целом свом обиму пожнђ. Председник пруског министарства Бизмарк, дође у Беч; одкуда су лане на њега толике отровне стреле бачене биле; да и то задовольство осети, да сви кои га грдише, наеданпут лист окрену, и човека гвозденог издржаня и доследности фалити почну. Чудно е заиста, да се тако брзо мисли о людма меняю, кое пре мало времена проклетством обасипаше и политику им, као пропаст Пруске и Немачке жигосаше. Један сретни учинак измени те све грднђ и неосноване мисли, и Бизмарк се сад гледи на вршку свое славе. Но наравно, да се очекивати мора, како ће конференция изпасти, ер ће друкчие нововерујући опет старо оруже против човека дигнути, кои их е сад своя политике успесима изненадио и удивио. Да ће се преговори у Бечу одма предузети, о том нема сумнђ; ер рок примирию истиче 20. о. м.; а да свима странама, како победительима тако и побеђенима на томе лежи, да се основи мира брзо предложе, и од обе стране бар дотле уваже, док примирие трае, или док се іош чии глас у погодбе воюћих неумеша, то е известно.

Или Данска искрено с миром мислила, или се на подстицанђ из Париза осланяла, у овай іой е пар найвише до тог стало, да ю измождену, савезна войска далђ ненапада. Почем се дакле она вест за истину сматрати има, по коіой ће Бизмарк само 8 дана у Бечу остати, то ће се неодложно са данским опуномоћеницима уговори предузети, ер су и ови — министар Квад и полковник Кауфман — у Беч стигли.

Врло е неизвестно, с каквим су упутствима и пуномоћием погађаюће се странке дошле. Ако буде онако, као што Немци у своим листовима изявише: да свака погодба престае, ако Данци на коначно одцепленђ херцогства несаизволеваю, онда е лако могуће да ће у првой седници и крај уговара бити. И овай решителни корак, очекуе се едино од Бизмаркове енержие. Но умеша ли се и Наполеон у решаванђ тога тугаљивог питаня, као што се већ са свию страна потврђуе, да ће се за цело умешати, и да већ и сад своим упливом тим питанђм управля: онда данско-немачка распра узима на себе далеко заплетении вид, него што е пре почетка неприятельства била. Француски лист „Пей“, кои мисли француске владе заступа, неизражава се найболђ по оне, кои у погодби за мир стое. Исти лист говори: нама е мало до тога стало хоће ли Данска овай или онай комад землђ изгубити, и ко ће њиме управляти; али нам е здраво стало до тога: хоће ли Данска у реду држава оно место заузимати, кое е досад заузимала? И њему е („Пей“-у) онай найзаконитии претендент, кои буде найманђ потраживао. — Чудно е да „Пей“ у таково противречие пада. Вели, да му е свеедно, ма се колико од Данске одкрньило, и ма ко тим одкрнђним комадима землђ владао; а овамо опет жели, да Данска у оном истом реду држава остане, у ком е и пре рата била!

Ствар е понятна, да Данска може остати кралевина са милион 800,000 люди, као и са три милиона; но е ли Данска са милион 800,000 она иста, коя е била и са три милиона? На то питанђ ние тежак одговор. Людством и земльиштем умалђна и ослаблђна, слаби и материлно; и ако неби у савез ма с ким ступила, морале би е велике силе под заштиту узети, да е од сваког нападая, био овай с поля или изнутра, бране; и она би више забуне правила мала, него овака, каква е до почетка овогодишнђг боя била.

Данске патриоте у Коданю до едног, противне су команданю њиног кралевства, па ма се іош еданпут крвави рат заподео. Против краля велико е огорченђ, и народна га странка свакояким демонстрациjама гони да се одрече престола. При оваким околностима, каква су упутства Кваду и Кауфману дата, и ако су баш и наймиролюбивия, на што се могу окренути, ако немири коданьски присиле Християна IX да престол остави, с ким ће онда Аустрия и Пруска да уговара? Све су то таке околности, кое ће уговоре врло отежчати, а іош к томе ако се Француска и Енглеска умешаю, онда найлепше наде о миру, изчезнуће као дим, или ће се немачке силе са оним делом освоене землђ задовольити морати, кои им посредници определили буду. И тако данско-немачко питанђ чини се, да е после толико победа — кад се већ мислило да е на краю решеня, да се тек изнова заплетати починђ.

Одсудно се о том изразити хтети било би здраво преухитрено: по споляшњим знацима судећи, мислимо, да ће сваки найболђ погодити, кои ни са немачким оптимистама недржи, нити пак са оним злогуцима, кои гледе и сунце да е црно.

Данска рата изнова водити неможе. Сад да се Французи и Енглези оружаном руком за ню заузимаю невероватно е. Неостае іой дакле ништа друго, него што пре споразумети се о базису погодбених уговора, и по томе или под покровителство чие доћи, или у природни савез са Шведском и Норвежком ступити, о чему ћемо ниже реч повести.

Шкандинавска Уния.

Под овим насловом доноси „П. Л.“ едан чланак, кои у изводу нашим читаоцима саобштавамо. Истине, кое овай чланак по нашем увереню у себи садржава, могу у време употреблѣне користити, али свакояко повода к дублѣм разматраню ствари дати. Давно су прошла времена, кад е Макиявел и малим државицама науке давао, како се бранити, како и с каквом войском нападати могу, да на сигурне успехе рачунаю. Те су се државице изгубиле, и кое іош постое, мораю се или по народности у едно тело слити, или с другима у савез ступити, да се одрже; где тога нема, подлежу ячем живлю, кои их мало по мало сасвим прогута. Мала држава, коіой е іош положай такав, да ил яког суседа има, или да њих више у едно време грамзе, нѣну слабост на свою корист употребити, изложена е неизбежной опасности войне, у кою без савезника ступити неможе; а ако и ступи последице іой биваю, какве их е данас Данска дочекала, и какве ће увек слабия држава уплетена у рат с ячом, без туђег мешаня дочекати. Последнѣ су године показале, да свака война кою велике државе између себе воде, мале — и без њиове кривице живота стане. То е значайна црта нашега доба, коя нас или на увеличанѣ едне, или на савез више држава, дакле свакояко на то води, да од слабих ячи постанемо.

Између осталог вели тай чланак: Мале су землѣ врло удесне за изравнанѣ између великих: то е истина една страна тога поява, али не едина. Дубльи узрок у томе лежи, да се данас млого више од суверене државе иште, него што е то случай пре сто година био. Говори ли се данас о државной финанции, то се одма починѣ са десетинама милиона брояти; войска, тек онда ово име добие, кад е има сто хиляда. Ми смо сад тако мерило узели, кое е само за велике. Становници мале државе, ма им како добро било, пате од едне особене болести: да су мала држава. Њих сваки корак опоминѣ, да е њиова отачбина неяка, да оно учини, што се данас од едне владе изискуе, да и она у светским пословима кою реч проговорити може. Тако пропадаю манѣ државе, ако их нико с поля и не напада, и могу о себи рећи, што и онай умирући философ: неосећам бола, ал ми е свако тренуће теже живити.“

Велика истина лежи у овима речма, кою нам и повестница потврђуе. Талиянске мале државе уништи франкосардска война са Аустриом: а оно што іош постои, тежко да ће ово десетолеће преживити, да у единство велике Италие неступи. Што овде о Италии наведосмо стои и о истоку. Кад се разпадне турско царство, нема изгледа, да ће се ни грчка, ни романска, ни србска ни бугарска велика држава на нѣговим развалинама подигнути; ер е сваки овай народ за себе мали и неяк, да ступи у друштво сѣверног и западних исполина; а сваки е опет толико честолюбив и на свою прошлост горд и поносан, да би се едан другом покорети хтео, или чию супремацию над собом трпио: њима дакле предстои да у савезу, сваки за се на дому и унутарньой управи независан, а у свези државной едан с другим буде, ако нежеле да поцепани, моћниима у руке као провинцие доћу. И то питанѣ на предвечерю свога развитка и решеня стои, и у колико нас се више од свию осталих тиче, дужни смо на нѣга више позорности обраћати.

„При овим околностима“, продужуе горespоменути чланак, „закон масе, коим постанак и ред наше планетне системе тумачимо, постае све више и закон политике. Различна државна телеса делую едно ни друго исто тако, као и различна небесна, и то по мери њине величине, тако да маньима, коя у додир с већима долазе, неостае друго, него се с њима споити: она падаю из свога особеног тока у нѣгову масу, као што ваздушно каменѣ на землю пада. Само іош велика државна телеса могу одговарати поискиваню данашнѣг времена, и чини се, да ние време далеко, у ком обстанак мале землѣ неће бити више питанѣ политике, него питанѣ националне економие“. Слаба утеха за мале државе, али током времена све ясние потврђуюћа се истина, коя ће с решаванѣм источног питаня без сумнѣ у живот ступити.

То битно питанѣ за Данску претреса се данас у конференции. Отму ли іой се херцогсва, онда е неяка да сама обстанак свой као краљевина продужи, ма іой све велесиле тай обстанак гарантовале. Њой онда само два начина остаю, коима се спасти може, а то су: или да у немачки савез ступи, чему е сав дански народ противан; или да се са своіом едноплеменом браћом Шведима и Норвезима спои, кое іой данашнѣ околности и нѣн положай више од свию приятеля саветую.

И у едном и у другом случаю изгубила би Данска од свое подпуне самосталности, но у другом би обзиру опет више добила, него кад е сама за себе била. Изгубила би то, што сама за се нит би рата водити, нит мира заключивати, ни трговачких или другик коих уговора без одобреня своих савезника правити могла; но е су ли сва та преимућства важния, од овог кое би са савезом постигла: од сигурности, кою би у савезу далеко већу уживала, него док е за себе била. Без сумнѣ ће разборита част народа на то ићи, да се са своим природним сзвезницима саюзи.

Тежко да би Француска против овог шкандинавског савеза шта имати могла; но Енглеска, а поглавито Русия одупреће се овом предлогу, кои ако би кад у живот ступио, могао би и њима, особито као савезник Француске од велике штете бити. Немци би найманѣ узрока имали, овом се савезу противити, ер би они, прво своя херцогства у бунд узевши цели свое постигли; а друго што би у случаю каквог већег рата, шкандинавски савез за свог приятеля имати могли, кои би им и на суву и флотом од велике помоћи бити могао.

Из целог разлаганя одношая ових излази то: да би по Данску найболѣ било, да уступивши херцорства победительима у савез са Шведском и Норвежком ступи. Но и ово неби се лако у дело привести могло, као што се лако предлаже; ер би онда, іош гдекои себични интерес помолио главу, и свой: Veto! подигао.

Ако велесиле свой рачун буду наћи могле, и ако се Данска збиля са посеетримским кралѣвинама споити мисли: то ће се брзо све препреке одклонити, и средства за отваренѣ тога предлога наћи.

ГОВОР

г. вел. жупана сремског Свешовара Кушевића-Блацког држан дне 9. юлия 1864. на главной скупштини жупаниской за избор посланика на народньи Сабор у Карловце.

Господо

Заступници народа!

Данашню сам главну скупштину сазвао, да буде сведоком едног по предцима нашим стеченог, а по преясним Владарима православном народу србском дарованог права. Главни е задатак скупштине ове, да заступници православни общтива, пред лицем нѣним, по досадашнѣм обичаю изберу два посланика за народни сабор србски, кои е превишим рѣшенѣм од 2. (14.) юния о. г. по Нѣговом ц. кр. и апост. Величеству премилостивом нашем Цару и Кралю у Карловце на дан 20. юлия (1. августа) о. г. на ту цѣл сазван, да изпразнѣну Архиепископску и Митрополитску столицу попуни.

При извршиваню тог изборног права, извршава народ наш едно од найважнии, превишим привилегияма емствованог преимућства, ер се са избором црквене главе обезбѣђуе православию нашему завѣштана самосталност, и чува автономия светой цркви нашой! Колика е пак сила и важност у том положена, освѣдочит'ћемо се найживлѣ, ако и површно погледимо у повѣстницу народа нашег, ер увидићемо да е света Црква наша народ у свакой непогоди храбрила, у юначству снажила, милу народност против сваке навале закланяла, праву и чисту любав спрам владара, и отечества у срдца уливала, а на полю човечности и иии добродѣтели народ руководила и одличним га чинила.

По кратком овом нацрту преимућства, кое нам услед превишег позива извршити предстои, лако ћете разумѣти, како е важан задатак, како е отмѣно право због чега смо се данас скупили. — С обзиром дакле на важност предприятия и на озбиљност околности, позивлѣм вас свойски, да се премилостивому позиву преясног нашег Владаоца, народу нашему свойственим начином и подпуном оданосћу одазовете, те да из средине свое изберете посланике, кои ће у кругу отмѣни и честити членова, и посланика народа србског, извршити свой задатак найсветлие, и ставити на чело свете цркве мужа, Богу угодна а народу и православной вѣри душом и тѣлом одана, мужа, кои ће народ и пред светим олтаром божиим, и сяйним престолом царским, свойски и мужки заступати! изберите посланике, од коих сте увѣрени да су искрени приятельи и поборници користни по народ наш тежня, кои ће мудро, умѣрено, а ако узтреба и одважно заступити желѣ народнѣ, изберите люде искусне, кои ће савѣтом своим благу намѣру витежког Монарха нашег подкрепити, ер е превиша желя Нѣгова. да се молбама народа уредним путем задовольи, те Црква и Школа, духу времена, и потребама народа сходно уреди, к чему е пут и начин већ сада и найвишем рѣшеню од 2. (14.) юния о. г. показан, ер е опредѣлено, да одма по избору држати се имаюћи синод, споразумно са искуснима мужевма народа без разлике станя и чина положи основ и учини предлог Свѣтлой Круни, како да се той жельи задовольи, те да се онда народни сабор цѣли сходно сазове. Од туда слѣди да ће заступници наши можда већ сада прилику имати желѣ народнѣ сходно и одлучно заступити.

По прочитаню односног, по високом кр. намѣстничком вѣћу на обштинство управлѣног интимата, именовати ћу одбор, пред коим ће изборници обштина, слободно и без запреке изабрати посланике, те такове означити овой скупштини, да им обично повѣрително писмо изда, и коих ће дужност бити два дана пре отвараня сабора у Карловце приспѣти.

ДОПИСИ.

П. У **Вуковару** 9. юлия. Данас е држана овде главна скупштина жупание наше коя е сазвана ради избора посланика на народни наш сабор. Отворио ю е пресветли и обштелюблѣни наш г. велики жупан словом, кое е све присутствующе дубоко дирнуло жарким родолюблѣм и истинитом любавлю прама светой вѣри нашой, коим е задануто, и кое е правац дало заступницима народа при рѣшеню велеважног њиног задатка. Говор е тай примлѣн обштим одобренѣм и пропраћен громовитим „живио!“ Затим е г. вел. жупан одредио едан одбор пред коим е после предузетог одосговѣреня креденционалних писама бирача, избор посланика предузет. При самог избора заподенуше пак неки од гг. бирача питанѣ о том, да ли се има посланицима упутство давати или не, и ако, какво. — Софизмама некоих страстних говорника пође за руком обманути за час здраву свест и разборитост наших иначе врстних бирача, и тако би заключено, да се посланицима има та инструкция дати, да они свакако на то дѣлати имаду, да се пре избора главе црквене, сабор за уређенѣ школе и цр-

кве држи, а ако го никако дозволѣно неби било, да у избору митрополита и неучаствую ако само *и неколико* посланика за тай поступак буду. После овог заключка приступлѣно е избору посланика. Г. вел. жупан изабран би едногласно за посланика, а затим г. вел. судац вуковарски Іован Миковић већином гласова. Он е имао 89 гласова, дочим е на г. септемвира Др. Суботића 29. гласова пало. Скупштина обавѣсти г. вел. жупана о падшем на нѣга избору, и позове га у средину свою. Дошавши у скупштину захвалио се г. вел. жупан тронутим од унутрашнѣ узбуђености гласом на одличном повѣреню, кое му се покланя, разложи, како високо он то одличие цѣни и како се поноси ньиме, али при свем том с тугом мора изразити, да избор овай примити неможе, ако скупштина остане при том да се посланицима инштрукция и то особито онакова инштрукция даде, каква е заключена. Разложивши како се даванѣ инштрукция посланицима никако неслаже са оним повѣренѣм, кое између бирача и изабраних постояти мора, како е то противно главном уставном начелу, кое у цѣлом свестном и изображеном свету влада, учинио е уедно скупштину позорном какве опасне послѣдице онакови поступак имати може, кога скупштина посланицима своим прописуе, како наиме тиме у опасност доћи можемо, да *нигда сабора за уређенѣ цркве и школе недобиемо*, без кога би назадак и пропаданѣ народа нашег очевидно било. Нѣговой неодольивой речитости, нѣговим из срца излазећем жарким родолюбѣм заданутом говору поће за руком, разбистрити криве поймове и софизме оних, кои честите бираче на онако неразборит заключак наведоше, и бирачи наши увидивши зле послѣдице, кое би из заключка ньиног произићи могле, ако се при нѣму остане, послушаше глас разума и разборитости, те променише пређашньи свой заключак тако, да се посланицима никаква инштрукция давати нема. — Тако се свршио избор овай коме се успеху од срца радуемо, увѣрени будући, да ће ньиме користи народнѣ достойно и свестно заступлѣне бити.

—Т—. У **Карловци** 12. юлия 1864. Пре два дана ућута звонце на гимназии нашой: годишньи су испити свршени и весела се школска младеж кућама спрема. Данас смо пак благодарили Богу и ђацима се раздаю свидѣтелства, мазда годишнѣг ньиовог зноя и труда. — Благодарение свршио е сам преузвишени г. администратор са своим придворнима и с мѣстним парох. свештенством. Чин е ово био вѣликолѣпан, узвишен смиреношћу и достоянством преосвештеног чиноначелника, кои нас е за ове три године и збором и твором своим не еданпут и задовольно и узхитио!

г. **Карловци** 11. юлия. Од неког времена почеше неки люди из народа нашег чудновати занат терати. Телале усти, телале и писмом о стварма и догађаима тек по чувеню, и продаю их при свем том за готов новац. Говоре о оном често, чега нема; подмећу мисли, кое човеку ни на сну не падаю; изопачую дѣла и намѣре поединих, и тиме подкопаваю чест и добро име и такових лица, коя и по цркву и по народ свой имаю заслуга, какових они за се показати до данас не бише у станю.

Такове е бое од прилике и оно извѣстие у „Напредку“, бр . . — из Баната о башти темишварског епископата донешено. И то нам даде повода, да и ми кою о башти той явно прословимо. Извѣстие наше не ћемо оснивати на податцима из ваздуха прилѣпнима, но ћемо га видити из дотичних писмених и званичних акта.

Да би се предмет истинито схватио, нуждно е, држимо, пре свега укратко показати поставак, пак онда далѣ судбе и данашнѣ станѣ споменуте баште.

Први е био епископ темишварски, Никола Димитриевић, кои е собственим новцем набавио башту неку, коя тада лежаше изван града Темишвара. Ову е башту он на самрти своіой завѣштао и оставио свагдашнѣм наслѣднику свое епископске столице, те тако е и први по нѣму слѣдовавши у званию и достоинству епископ Ђорђе Поповић у притяжание те баште дошао.

Епископ Ђорђе, кои е, мимогред буди речено, и епископску резиденцию и катедралну цркву у Темишвару сазидао, продa речену башту, но место нѣ купи ячом цѣном и опет своим собственим новцем башту другу, коя лежаше ближе града под именом „Bascha Brunn“.

И то е та башта, о коіой е рѣч.

После смрти Ђорђа епископа 1757, постане темишварским епископом Виђентие Іовановић Видак 1759, те тако он по праву своме епископском притяжаваше и уживаше ту башту све до године 1774.

Те године буде сабор народни, и он на истом за митрополита изабран. Бивши на том сабору царски комесар фмл. Барон од Матезен изяви приликом том найвишу желю, да би се та башта ерару за 4000 уступила за летньи и есеньи стан тада бившег банатског президента Іосифа Барона од Бригидо.

Поменути епископ Виђентие испуни тако изявлѣну найвишу желю, и од тога времена почне се та башта звати: президентенгартен; но новце за реалитет од ерара примлѣне не издаде новоме епископу, но их задржа за себе, не давши у име то баш ником никакве накнаде; те се с тога раздора заподе између епископа новог и нѣга, коя се год 1775 сврши у корист митрополиту, а на грдну штету епископа.

У то доба, и односно кад е Банат био Унгарской инкорпорован, искаше епископ Путник од царице блаж. памети Марие Терезие, да се башта епископату наново поврати, и то тим више, што нити е епископ, нити епископат за добро то икакву накнаду добио. Царица ние нимало противна била, да се епископу Путнику из особитог према нѣму призрения и милости та башта преда на уживанѣ ad dies vitae (докле он живи); но Путник кад недоби за епископат, не хтеде е ни за се примити.

Дошавши тим начином та башта, коя е 8 ланаца и 207 □° имала, у руке ерара, пређе и опет пре неколико година у притяжанѣ аустр. банке, с процѣном од 15652 ф. 4 *кр. а. вр.* и доће напоследку пре 5 година и на явну лицитацию, при коіой найпосле нудише купци за исти реалитет 6020 ф. а вр. Сбог тако малене цѣне банка се дуго заустезаше лицитациялни тай акт одобрити, но найпосле се рѣши и то учинити, ако се међутим не би когод нашао био, кои би више дати хтео.

Дознавши за све ово садашньи г. епископ темишварски, и желећи бивше епископско добро епископату наново повратити, обрати се 6. дек. 1859 на бившу земальску финанцдирекцию, — коя е пуномоћие на одобренѣ продае баште те од стране банкдирекцие имала, — да одобренѣ продае дотле обустави, докле се не рѣши нѣгова молбеница, управлѣна на банкдирекцию у Беч, да би она башту ту епископату уступила по ону цѣну, по кою е ерар ню год. 1774 купио.

Услѣд молбенице те, и друге приватне управлѣне на банкгувернера, добие финанцдирекция упутство, да с обзиром како на исту молбеницу, тако и на корист банке дѣло продае односно одкупа баште с епископом сврши, и извѣстие свое о том горе поднесе.

И будући е у течаю времена башта и право точеня придобила, то искаше финанцдирекция од епископа поводом поменуте инштрукцие од 27. дек. 1859, да би горньой сумми 4000 ф. іошт што придодао. Но исканѣ то одбие епископ 12. ян. 1860 с таки разлози, да е ньину основаност и сама финанцдирекция увидити морала, те тако од овога искання одступила, и у том смислу и горе предлог учинила, кои се после одобрио како од стране банкдирекцие, тако и од стране министериюма финанцие.

И тако башта сад већ у полак буде за епископат спасена и добивена. Едно е само іошт требало, те да се и сама предая баште сврши, То едно бияше сумму од 4000 фор. ср. у готову новцу банки изброяти, пак и башту саму потом примити. Но ово едно оскудѣваше епископу, кое никако не ће чудо бити за оног, кои зна, како епископи наши уобште, а нарочито банатски с приходи свои стое.

Брига е дакле сад прва била епископу, што пре наћи 4000 фор. Он се обрати 10 фебр. 1860 г. писмено на покойног патриярха, с коим е пре већ год. устмено о том предмету говорио, да му у дѣлу томе, кое е по епископат свакояко корист и пробитачно, рука помоћи буде, те да му за одкуп баште 4200 фор. одма, а за зиданѣ погореле кућe у башти, далѣ оправлянѣ крчме и зиданѣ штале и шупе 5800 фор. пошлѣ, у сумми дакле 10.000 фор а. в. из касе народног фонда у заям да на обвезницу, да сумму ту заедно с припадаюћим интересима за 14 година из епископских прихода натраг вратити има.

Са займом тим намѣраваше дакле епископ не само повратити епископату башту, него е и у тако станѣ довести, да би се за 14 година могла, тако рећи и сама изплатити. — Увидивши патриярх са асистентима основаност искання епископовог заключи, томе задоста учинити.

И тако епископ получивши из касе народног фонда у заям сумму од 4200 фор. а. вр., положи е Банки 4 авг. 1860, и по дотичном од стране финанцминистериума под 12 септ. 1860 одобреном контракту прими исту башту и даде е у грунтовницу обштине Мехале на име епископата темишварског под именом „Свети Сава“ увести дана 15 априла 1861.

Овдѣ морамо іошт то наспоменути, да е епископу истом, на кога и напада, од стране вишег мѣста на волю оставлѣно, да реалитет тай на име свое у контракт и у грунтовницу стави, но он е обште добро своме приватном предпоставио онако исто, као што е и Епископ Путник пре нѣга чинио.

Чим е епископ башту ту, — пре бившу Bascha Brunn, после Presidentengarten, а сад Свети Сава — повратио, одмах е с едне стране и настояо, да кућу, шталу, шупу изнова подигне, башту изкрчи и очисти, с друге пак стране позвао е дотични народ свое епархие, да му у том трудном и помоћи новчане требующем дѣлу помогне.

Глас тай нѣгов ни е остао без одзива, ер е повратак те баште одговарао и самой жельи духовног стада нѣговог, и тако на глас тай одазваше се и на споменуту цѣл приложише:

ГГ. Іован Нако са супругом Анастасиоим од Мариенфелд 1000 фр.; Константин Манасиа и Александер од Николић 1125 фр. 90 нов.; манастир Бездин 500 фр.; манастир св. Георгия 300 фр.; ман. Воиловица 200 фр.; протопопият панчевачки у двапут 1348 фр.; протопопият кикиндски у трипут 716 фр.; диштрикт кикиндски 200 фр.; протопопият Бечкеречки 451 фр. 11 нов.; протопопият чанадски 400 фр.; протопопият темишварски 562 фр.; обштина фабричка 114 фр.; парох бенч. Петар Рибаровић 100 фр.; парох ботошки Антон Маринковић 40 фр.; парох из Делова Ст. Болгарић 50 фр.; парох из С-Петера Никола Іовановић 72 фр.; админ. варяшки Захария Стояновић 180 фр.; парох добрички Георгие Дрндарски 100 фр.; парох бокшански Петар Поповић 350 фр.; а. вр., — свега 7800 фр. 1 кр. а. вр., коіой сумми кад се додаду из народног фонда позаймлѣни 4200 фр., то сумма прихода изном 11009 фр. 1 кр. Од ове сумме издано е на одкуп баште, подизанѣ нуждних здания и т. д. по гласу писмених уговора 15219 фр. 19 кр., сувишак издатка од 3210 фр. 18 кр., дометнуо е епископ из свога цена, не рачунаюћи свамо 700 фр., кое е у име дуга горнѣг народном фонду изплатио, нити друге грдне трошкове, кое е на инштрукцию, и унутрашнѣ уленшаванѣ куће у башти учинио, кои се по садашньой судейской процѣни баште могу дознати, коя износи на чисто 20 010 ф. а. в.

Из горенаведеног види се прошло, види се садашнѣ станѣ баште. Види се ко іой е био први ко други ко трећи, ко ли четврти притяжатель нѣн. Види се колико е ко у новцу приложио; ко се око нѣ найвише трудио, ко найвише приложио, и ко потом и найвише заслуга у самой ствари има, те се ясно и заключити може, на чему се осниваю тврђеня „напредкова“ дописника.

У осталом ако поштовани дописник „Напредка“ држи, да е све оно народно у ширем смислу, што ван ограде нѣгове лежи и стои, ми му у том немамо ништа замѣрити, но само морамо примѣтити, да се он яко вара, ако притом и то мисли, да му е слободно све оно, што у огради нѣговой ни е, по вольи тлачити и тим располагати; ил ако е што слуга рекао,

да е то морало одма и из главе и по вољи његова господара изићи.

Из **Торонтала.** Данас т. е. 11. юлия. држан е избор посланика за предстоећи народни конгрес од стране протопопията вел. бечкеречког, вел. кикиндског и чанадског у дворани магистрата велико бечкеречког. Брой бирача био е 21. Осим бирача присуствовали су проте в. кикиндски, в. бечкеречки и чанадски — први найстарии као предсѣдник, а последњи наймлађи као актуар. Дебате су биле интересантне. Било их е, кои су желили посланицима упутство дати, да се найпре црквено-просветне ствари предузму и уреде, па тек онда да се к избору митрополита ступи, дакле за избор посланика са инструкциом. Али ови осташе у найманьой маньини; почем е найвећа из практичних люди састоећа се већина против избора са инструкциом била, избор посланика са инструкциом за неуместан држећи, као и позиву посланика неодговараюћи, да и поверенѣ ових побиняюћи. И тако се по жельи велике већине пре свега к избору посланика тайним гласованѣм корачи. Сваки е дакле бирач с подписом ил без подписа двоицу за посланике на цедульи написао, — цедулѣ се прочитаю и тако велики жупан Стеван Петровић са 19. против 2, (ови двое су еден на другог гласовали) а други поджупан Паја Трифунац са 14. гласова за посланике без инструкциє избрани буду, коих имена као кандидате за посланике на сабор и у Српском Дневнику читасмо. Ова мегдан одржавша велика већина — као што напоменух — ниє посланицима упутства дала, али е ипак у овом приликом вођеном записнику свою желю формуловала, да се посланицима найтоплиє препоручи, да они сав свой могући уплив на сабор употребе, те да овай свим законим средствама израдити потруди се, како би се одма после избора митрополита народни конгрес за уређенѣ црквено просветно од найвишег места одобрио — и да се приликом тог конгреса и начин избора бирача и посланика — као и каквоћа ових за будуће уреди, а за предстоећи синод одбор од мирски лица сабор наименує, кои ће у синодалном саветованю участвовати.

Затим буду пуномоћия за посланике подписана, и од бирача посланицима лично предана, кад су бирачи великом жупану Петровићу — у овог стану — пуномоћиє предали, дочекао их е овай са лицем, коє е важност тренутка овог подпуно изражавало, срдачно и с достоинством, на изражено од стране бирача уверенѣ, да ће он народ искрено заступати и очекиванѣ бирача оправдати, рекавши: „Сваки род свой любећи Србин, ма да е чиновник, у свакой е прилици Србин, неупутно е, Србину чиновнику независимост одређи, он вели одозго независи, ер никакве инструкциє нема, а одоздо такође независи, ер никад ниє досаданьим дѣланѣм своим популарност тражио, него шта е чинио, свагда е као поштен човек по увереню свом а не из собственог интереса чинио, и да е то и у оно бурно време посведочио, кад е сваком оном, кои се Србином звати усудио, насилна смрт грозила"; па кад е довршио — да ће он нѣму поклонѣно поверенѣ, у колико е само могуће светло оправдати, заорило се едногласно „живио!" — Затим се ишло другом посланику поджупану Паи Трифунцу кои е такође из родолюбивог срца родолюбиво уверенѣ дао, да ће му као свагда — тако и на конгресу благо и напредак народа найсветии задатак бити. Живио!

Тако ми избрасмо посланике, са коих родолюбием и проницателством и ми и народ поносити се можемо.

Єдан Бирач.

—а— **Кула** 11. юлия. Чули сте по свой прилици за изборе наших посланика, мирског и свештеничког реда; али нисте чули, како е код нас та ствар текла. То е вредно знати, зато ћу вам ево писмено да саобштим, да сав наш свет дозна и у правой бои позна свѣст и чисто увѣренѣ, а коима се толико већ по новинама нашим говори.

Пре свега имам вам явити, да е мене а и многе друге, кои у круг претераних родолюбаца, или болѣ рећи „букача" не спадаю, немило дирнуло, кад сам видио, да ни е то доста било што се народ противу издане више наредбе явно подстрекава; ниє доста, што се неки назовиуредници овамо као предтечни агитатори шилю, да уготове пут месиє, него найпосле мораде доћи и сам месия, да сврши дѣло спасения нашег! Шта мислите има ли се и сме ли се што противу тога рећи? Ко сме ту уста отворити, кад то све из чистог родолюбия излази и клони се народном спасению!

Наће се ту еден првосвештеник, смем отворено рећи, понос бачког свештенства, он отвори уста, и рече неколико речи, (коє би сваки смислен разборит и прави патриота морао рећи,) да нас савѣти неких бирача не воде к цѣли нашой, — пак како тай првосвештеник проће? Мал' не би: разпни, разпни єго. Опасно е бити зрелу и разбориту мужу у гомили оних, кои су већином занешени, и страстно живе у едной фиксой идеи.

Сваког родолюба мора яко болети, кад види, како неки свештеничког реда, и то главе и одликовани, место начела християнска усвояваю начело, коє се с позивом и дужностима свештеничким нимало не слаже. — Кортешованѣ хоће и код свештеника у моду да дође, а с кортешованѣм и сва средства, коя су при рештаурациями бивших мађарских вармеђа у обичаю била. У оваким околностима како стоимо са чистом свѣшћу и личним увѣренѣм нашим, држим, да би излишно било овде говорити.

Из овог свега само се каже, како е ствар избора код нас текла. Избор посланика е био одвећ буран, а испао е онако, као да е у Новом Саду смишлѣн.

Троедна кралѣвина.

(Др. Етбин Коста и његови штовательи.) Како штує и слави народ мужеве, за коє знаде, да су штованя и славе вредни, доказаху нам опет ових дана Словенци у Љубляни. Изабрали су као што е познато, за начелника града човека између прави народњака, човека, кои ће бдити над ньима те их чувати од свакога неприятельскога насртая — и тай за Словению велевредни и заслужни човек ест и у наши новина већ много пута напоменути г. др. Х. Етбин Коста. Сазнав врли Словенци, да му е и найвиша од Нѣг. Велич. потврда стигла, изразише му свою любав и захвалност заиста лепим поздравима. На вече истога дана све бияше живо по граду; ер се е сазнало, да ће бити пред станом др. Косте вечерно певанѣ. Одма после 9 сати дође найпре „Южни Сокол" и сбор читаонице са своіом заставом. Красан транспарант блистао се е на другой страни реке Љубљанице, а у нѣму светла слова Е. К. Пошто су се народна друштва пред нѣговим станом поредала, поче свирати войничка гласба, а затим заори Левстикова песма: „новому жупану", коіой е надпев саставио перовођа љубљанске читаонице г. Фабян. Бенгалска ватра разсветльивала е читаву околицу, а „слави" и „живио" — небияше скоро ни свршетка. Нови г. жупан захвалио се е додуше кратким, али веле лепим словенским словом за ту любав. Певачки сбор читаонице одпевао е іош више красни песама, а затим отишао е мирно са „Южним Соколом", (где бияше до 100 глава). Г. др. Етбин Коста, нови љубљански жупан, мого е ласно увидити, коликом радошћу грли га верно пучанство за свога правога домаћега жупана, кои се сигурно неће равнати по какву ветру, него ће храбро и чврсто ступати по уставной стази, — а далѣ мого се е осведочити, коликом поузданошћу гледа пук нѣга, коега бистри ум, благо срце и неуморну радиност већ одавна познаде. Тко с таковим свойствима наступи начелништву као што др. Коста, неимаде се бояти, да неби подпуно задовольивао свом званию, ако пак ни нѣму неће цвати саме ружице, куда буде ступао, већ ће му бити путови често и трнѣм застрти. И ми г. др. Кости, као новому заштитнику Словенаца, новом ньиховом начелнику, неможемо ино, него да из дна срца свога речемо: Да га Бог поживи много лета на срећу и сваки напредак нѣгова народа!

Н. Н.

Романия.

Као што е познато цариградска конференция е питанѣ о романским манастирским добрама решила. Найважнии документи у предмету овоме, као: везирско писмо и први записник. Везирско писмо гласи:

Бр. 10138. 28 мая 1864. Кнеже! Имам чест по налогу Нѣг. Величества Султана, у прилогу послати вам записник конференциє коя се у Цариграду у предмету манастирских добара сѣдинѣних кнежевина саветовала. Висост ваша ће из нѣга увидити, да ће од овога часа приходи манастирских добара ради осигураня ньиховог обстанка у одѣлену касу тећи морати, коя ће под контролом гарантуюћих сила стояти.

Конференция е едногласно изрекла да ова контрола несме бити само површна и привидна, него права и озбильна. Нека дакле висост ваша изволи у томе смислу ставити се у споразумленѣ са вис. портом, да речена каса одређено іой од конференциє определенѣ изпуни. Цѣл ова ће се моћи постићи, ако управитель нѣя високой порти и гарантуюћим силама поуздан буде, и ако висост ваша заступницима сила извршенѣ ньиховог задатка тако олакшате, да их о инкасираним сумама и о терминима када су инкасиране увек извѣшћуєте. Разуме се само по себи да е ово саобштенѣ едногласно заключенѣ и израз мнѣния вис. порте и гарантуюћих сила. — Примите итд.

подп. Фуад.

Протокол гласи овако:

Протокол бр. 1. (седница од 27 априла 1864) Заступници оних сила, коє су паризки уговор подписале, позване су од Нѣг. Велич. султана министра споляшних послова, на конференцию да се предмет о министарским добрама у сѣдинѣним кнежевинама на сходан начин реши. По примлѣним пуномоћима и упутствама од стране своих дотичних влада у обзиру на приманѣ тога позива, састали су се они данас 27 априла код нѣгове висости министра споляшньих послова и почели су поднешени им предмет изпитивати.

Као точка из коє се при том излазило, узет е записник париске конференциє од 18. юлия 1858. и изречено е: 1., Да више определеня онога записника ниє извршено; 2., да е молдовалахийска влада чрез више едно за другим изданих наредба више онакви предмета у собствену корист решила, коих решевѣ су гарантуюће силе себи задржале, и о чему су оне актом кои речену владу везує (у париской конвенции) разположиле; 3., да конференция оне наредбе, коє услѣд ньиховог самовластног карактера у очима нѣним никакве важности немаю, сматра као неучинѣне, и да за дужност свою држи, онай начин на кои се молдовлашка влада усудила круг дѣлателности своє прекорачити и у оне ствари мешати се коих решенѣ ньой неприпада, строго укорети. —

НАЙНОВИЄ.

Беч, 13. юлия. у данашньой предконференции треба да се конштатує, е су ли дански опуномоћеници овлашћени херцогства одступити.

Беч, 13. юлия. Бечка „Г. К." явля, да ће се тек сутра редовне конференциє одпочети; а међутим су опуномоћеници Аустриє, Пруске и Данске већ разговара међу собом имали. Ова е конференция тек зато држана, да се види како мисле, и неће никаква уплива на далѣ преговоре имати.

Букурешт, 12. юлия. Новине „Романул" за навек су узапћене.

Ню-іорк, 1. юлия Конфедерирци (југовци), заузимаю велике просторе у Мариланду. Цел е, да заузму Вешингтон. Имаю яку войску око Вешингтона скуплѣну.

Говори се, да е ђенерал Грант Петерсбург отео.

Ню-іорк, 4. юлия. Конфедерирци су узбиени од Вешингтона, натраг се повукли и преко *Потомка* прешли.

Уредник и издаватель Петар Нинковић.

Брзотиском Игнята Фукса у Н. Саду.